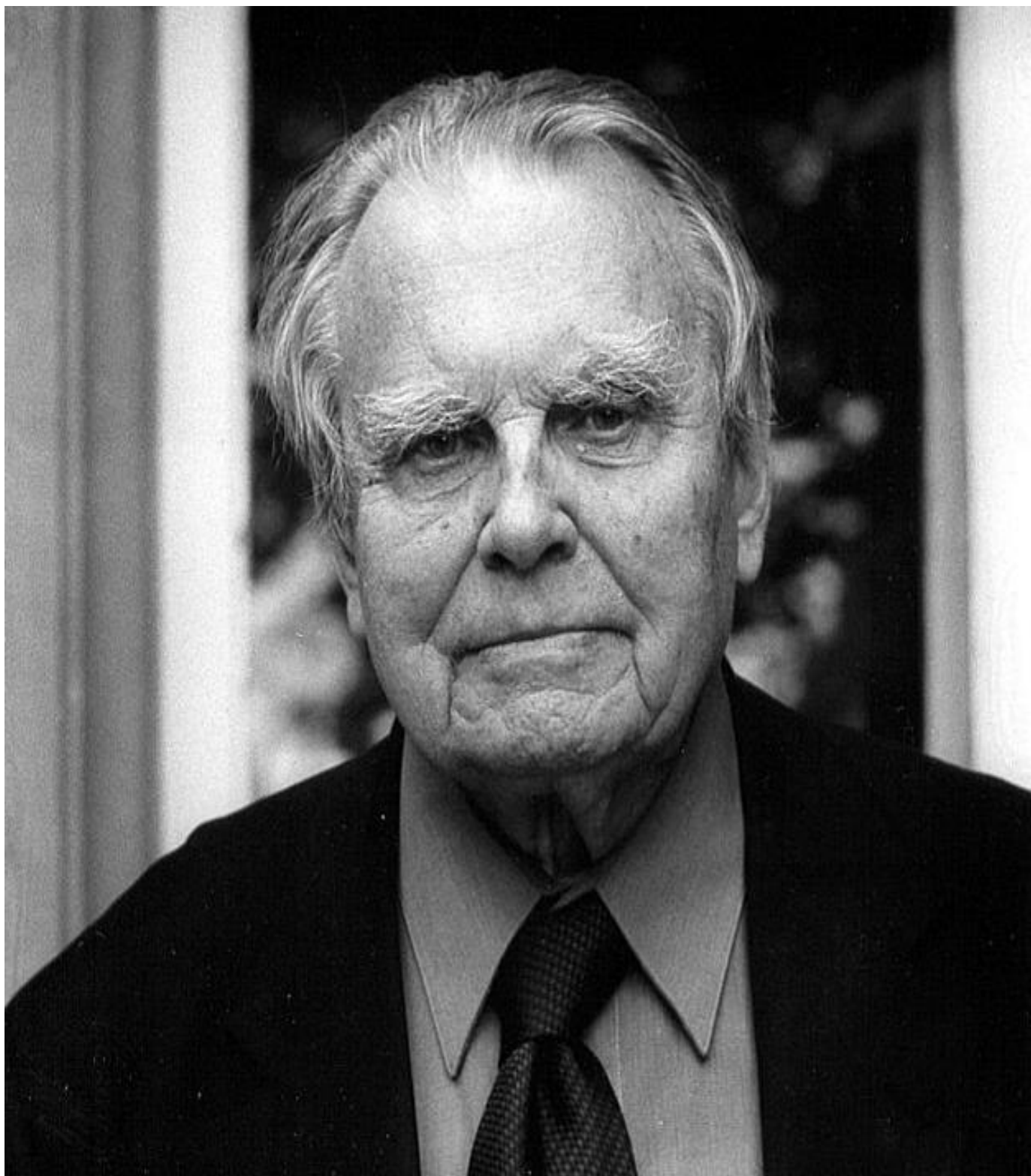

30.06.2026- 115 ROCZNICA URODZIN CZESŁAWA MIŁOSZA

(1911-2004)

Krótką notatka o CZESŁAWIE MIŁOSZU

Czesław Miłosz urodził się 30 czerwca 1911 roku w Szetejniach (obecnie Litwa), w majątku należącym do rodziny matki. Pochodził z ziemiańskiej, litewsko-polskiej rodziny. Jego ojciec był inżynierem, a matka – potomkinią zamożnych właścicieli ziemskich. W dzieciństwie wielokrotnie się przeprowadzał z powodu pracy ojca i wojny – m.in. do Rosji, na Syberię i z powrotem.

Miłosz dorastał w kulturze pogranicza – słuchał polskich i litewskich opowieści, chodził do szkół rosyjskich, a potem studiował i uzyskał dyplom z prawa na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie. W młodości zachłysnął się literaturą, filozofią i lewicową ideologią, choć bardzo szybko – po osobistym zetknięciu z komunizmem – porzucił ją na zawsze.

Jako student działał w Akademickim Klubie Włóczęgów Wileńskich i współtworzył grupę Żagary – ugrupowanie literackie o wyraźnie katastroficznej wizji świata, z którą związani byli także m.in. Jerzy Zagórski i Teodor Bujnicki. W tym czasie zadebiutował jako poeta – jego wczesne utwory publikowane były pod pseudonimem Jan Syruć.

W latach 30. Miłosz zaczął pracę w Polskim Radiu w Wilnie i Warszawie, skąd został wyrzucony za wspieranie literatury lewicowej. Po wybuchu II wojny światowej żył w Warszawie, brał udział w podziemnym życiu literackim, ukrywał się po upadku Powstania Warszawskiego, a także pomagał Żydom – za co pośmiertnie otrzymał tytuł Sprawiedliwego wśród Narodów Świata.

Po wojnie rozpoczął pracę w dyplomacji PRL. Pracował jako attaché kulturalny w Nowym Jorku i Paryżu. W 1951 roku rozczarowany i zaniepokojony sytuacją w kraju poprosił o azyl polityczny we Francji, czym naraził się na ostracyzm i całkowitą cenzurę w Polsce.

Zamieszkał w Maisons-Laffitte – siedzibie Instytutu Literackiego Jerzego Giedroycia, gdzie wydawał swoje eseje i wiersze. W 1960 roku wyemigrował do stanów zjednoczonych i został wykładowcą literatury na Uniwersytecie Kalifornijskim w Berkeley, gdzie pracował aż do przejścia na emeryturę.

Miłosz był autorem ponad 30 książek poetyckich, kilkunastu esejów, wspomnień, antologii, przekładów i tekstów publicystycznych. Jego twórczość to świadectwo epoki – pisana w języku polskim, ale obecna we wszystkich ważnych debatach literackich Zachodu.

Poruszał tematy egzystencjalne, religijne, filozoficzne i historyczne. Zawsze bliska była mu etyka i duchowość – ale z głębokim sceptycyzmem. Nie uznawał prostych odpowiedzi, a jego stosunek do Boga był pełen wątpliwości i intelektualnego zmagania.

Był także tłumaczem – przełożył na polski m.in. fragmenty Biblii, poezję Walta Whitmana, T.S. Eliota i Thomasa Mertona. Współtworzył również angielskie przekłady własnych tomów.

Uczestniczył w podziemnym życiu literackim. Ważną rolę w jego karierze i duży wpływ na poetę odegrała współpraca z Jerzym Giedroyciem i „Kulturą”. To tam ukazały się m.in. *Zniewolony umysł* – najgłośniejszy esej Miłosza, który opisywał mechanizmy uległości intelektualistów wobec totalitaryzmu.

W poezji Miłosza często pojawia się motyw śmierci, przemijania, czasu i pamięci. Ale równie często – zachwyt nad światem: dzieckiem, kwiatem, psem, mchem. Ten kontrast – między tragedią historii a pięknem życia – czynił jego poezję wyjątkową.

Jego wiersze pisane podczas wojny, np. *Campo di Fiori*, nie były heroicznymi manifestami – raczej cichym krzykiem świadka. W *Piosence pasterskiej* pisał o chwili i ulotności. W *Darze* – o wdzięczności za życie, mimo cierpienia.

Jego późne wiersze – z tomów *Druga przestrzeń* czy *To* – to głęboko duchowe refleksje o starości, przemijaniu i nadziei.

Choć nazwę „Miłoszów” w rzeczywistości nadał sam Miłosz, to właśnie tak nazywał okolice rodzinnych Szetejń i dziedziczny majątek matki. Dla niego była to mityczna kraina dzieciństwa – miejsce, które na zawsze wpisało się w jego wrażliwość.

Krajobraz litewskiej doliny Niewiaży, kościół Przemienienia Pańskiego w pobliskiej Świętobrości, lasy, rzeki i ptaki – wszystko to powracało w jego utworach. To tam – jak pisał – „żył bez świadomości granic czasu, historii i polityki”.

Czesław Miłosz otrzymał Nagrodę Nobla za całokształt w 1980 roku – „za bezkompromisową uczciwość w ukazywaniu rzeczywistości oraz wyjątkową siłę wyrazu poetyckiego”. Był drugim (po Sienkiewiczu i Reymoncie, trzecim poecie po Norwidzie i Słowackim), który tak został uhonorowany.

Nagroda Nobla zmieniła wszystko. W PRL-u do tej pory cenzurowany Miłosz stał się nagle narodowym skarbem. Władze próbowały go „przywłaszczyć”, ale on – z właściwym sobie dystansem – nie dał się wciągnąć w żadne polityczne gry.

Po Noblu jego dzieła były tłumaczone na kilkadziesiąt języków, a on sam wygłaszał wykłady w USA, Francji, Szwecji, Polsce. Uczestniczył w międzynarodowych festiwalach, debatował z filozofami, pisał eseje o religii, Europie i końcu XX wieku.

Czesław Miłosz rzadko odsłaniał kulisy życia osobistego, bo – jak sam podkreślał – najważniejsza była dla niego twórczość. Był dwukrotnie żonaty. Pierwsza żona, Janina Miłosz, towarzyszyła mu przez wiele lat emigracyjnego życia i zmarła w 1986 roku. W 1992 roku poeta ponownie się ożenił – z Carol Thigpen, amerykańską historyczką literatury z Uniwersytetu Kalifornijskiego w Berkeley, gdzie Miłosz wykładał. Miał dwóch synów: Anthony’ego (ur. 1947) i Johna Petera (ur. 1951). Obaj związali swoje życie z kulturą i nauką, kontynuując w pewnym sensie dziedzictwo ojca.

W 1995 roku Miłosz, oprócz obywatelstwa amerykańskiego, odzyskał także polskie obywatelstwo. Ten moment miał dla niego wymiar symboliczny – po dekadach wygnania i cenzury mógł znów w pełni wrócić do ojczyzny.

Miłosz osiedlił się w Krakowie w 1993 roku, po długich latach nieobecności w Polsce. Początkowo mieszkał w majątku Jerzego Turowicza, później we własnym mieszkaniu przy ul. Bogusławskiego.

Związał się z Uniwersytetem Jagiellońskim, współpracował z redakcją „Tygodnika Powszechnego”, spotykał się z czytelnikami, a także patronował wielu inicjatywom literackim. To właśnie tu powstały jego ostatnie tomy, jak *Druga przestrzeń* i *To*.

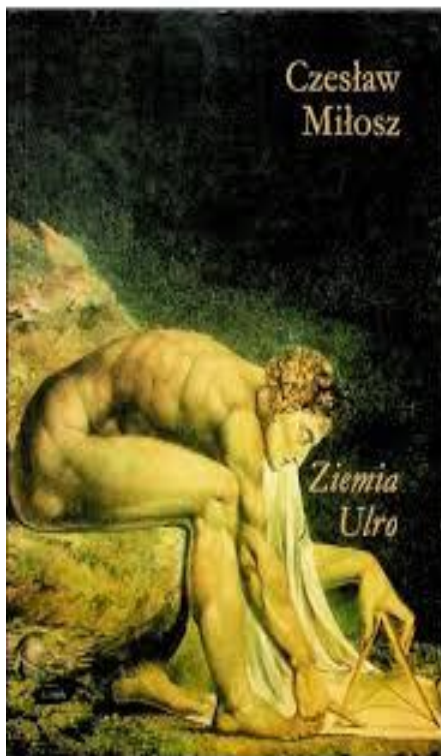
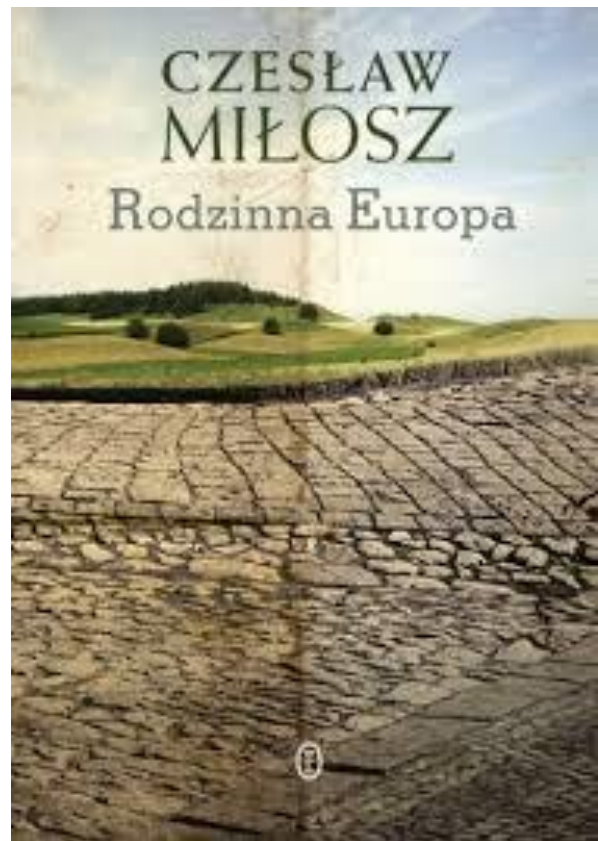
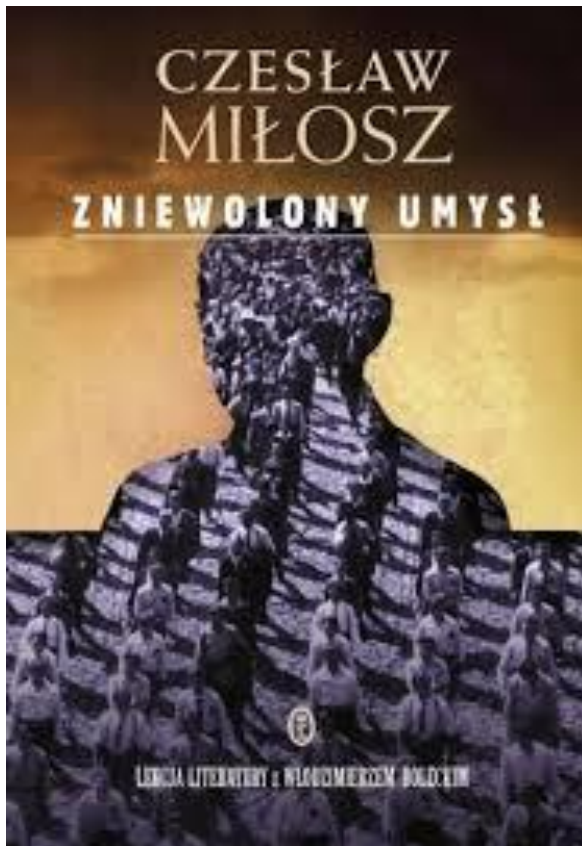
W Krakowie przeżył śmierć swojej drugiej żony – Carol – oraz konfrontację ze słabnącym ciałem. Do końca jednak pisał – nawet na maszynie z powiększonymi klawiszami.

Czesław Miłosz zmarł 14 sierpnia 2004 roku w Krakowie, w wieku 93 lat. Do końca życia pozostał aktywny twórczo – publikował, uczestniczył w wydarzeniach literackich i spotkaniach autorskich. Jego odejście było wydarzeniem ogólnonarodowym, a pochówek w Krypcie Wieszczów na krakowskiej Skałce potwierdził miejsce Miłosza w gronie najwybitniejszych twórców polskiej kultury.

Twórczość Miłosza to nie tylko świadectwo XX wieku, ale też lustro, w którym możemy się przejrzeć dzisiaj. Jego wiersze uczą, że pytania o sens, wolność i wiarę nigdy się nie starzeją. To literatura, która nie zamyka się w podręcznikach – żyje w naszych rozmowach, dyskusjach i refleksjach.

Źródło: <https://krakowportal.pl/czeslaw-milosz-biografia-wiersze-i-tworczosc/>

ZNANE UTWORY

SŁYNNNE CYTATY

***Tyle wiem, że modlitwa buduje
most z aksamitu, po którym
idziemy podlatując jak na
trampolinie nad krajobrazy
koloru dojrzałego złota,
przemienione magicznym
zatrzymaniem słońca.***

Czesław Miłosz

” WielkieSlova.pl

**"Niezgodność słów
z rzeczywistością mści się,
nawet jeżeli autor działa
w dobrej wierze."**

Czesław Miłosz

Innego końca świata nie będzie.

Czesław Miłosz

„Nie myśl, człowieku,
jakie mogłoby być twoje życie,
bo inne byłoby nie twoje”.

– Czesław Miłosz

polszczyzna.pl

